

ETIČKI KODEKS NOVINSKE AGENCIJE MINA

Predlog kodeksa zasniva se na Kodeksu novinara/novinarki Crne Gore, profesionalnim etičkim standardima novinskih agencija, normama međunarodnog prava koje regulišu obaveze i prava novinara u vezi s etikom, posebno na pravu svih da imaju pristup informacijama i idejama iz čl. 19. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, pravu na slobodu izražavanja iz čl. 11. Povelje o osnovnim pravima EU, Globalnoj etičkoj povelji za novinare Međunarodne federacije novinara (IFJ), usvojenoj na 30. Svjetskom kongresu IFJ-a u Tunisu 12. juna 2019. i srodnim dokumentima.

OPŠTI PRINCIPI

Sloboda govora, sloboda informisanja i sloboda medija osnovni su elementi funkcionalne demokracije. Slobodni, nezavisni mediji jedna su od najvažnijih institucija demokratskog društva, jer omogućavaju slobodan protok informacija, rasprava i kritičkih komentara o aktuelnim zbivanjima, te izražavanje različitih stavova.

Sloboda medija garantovana je članom 49. Ustava Crne Gore. Glavna obaveza novinara je poštivanje istine i prava javnosti na informisanje. Novinar prvenstveno mora biti lojalan građanima, jer i pojedinci i društvo zavise o tačnim i pouzdanim prikazima događaja.

Tačno, uravnoteženo, nepristrano i pravovremeno izvještavanje, podvrgnuto rigoroznoj provjeri podataka i izvora, primarna je obaveza novinara agencije MINA. Jednako je važno brzo i transparentno ispravljanje netačnih informacija.

Novinari agencije MINA poštuju profesionalne etičke standarde, a informacije predstavljaju nezavisno, bez predrasuda, pristranosti ili spoljnih uticaja. Radni zadatak koji je u suprotnosti s profesionalnim etičkim standardima novinarskog posla imaju pravo da odbiju.

Pravo i obaveza novinara je da se zauzimaju za slobodan protok informacija i odupu se svim oblicima cenzure, izobličenja vijesti i

dezinformiranja javnosti. Novinar je obavezan da iznosi tačnu, potpunu i provjerenu informaciju.

Imajući u vidu njihovu ulogu u formiranju javnog mnijenja, izgradnji demokratije i građanskog društva, novinari treba da brane ljudska prava, dostojanstvo, slobode i vrijednosti, uvažavaju pluralizam ideja i stavova, doprinose jačanju pravne države i djeluju kao nezavisan nadzor vlasti i drugih moćnih institucija u društvu. Novinari treba da daju glas onima koji ga nemaju.

Novinari ne smiju svjesno stvarati ili obrađivati informacije koje ugrožavaju ljudska prava i slobode, ne smiju koristiti govor mržnje i ne smiju podsticati diskriminaciju bilo koje vrste (zasnovanu na nacionalnosti, vjeri, polu, društvenoj klasi, jeziku, seksualnoj ili političkoj orijentaciji itd.)

Novinar agencije MINA treba da poštuje opšte društvene standarde pristojnosti i uvažava etničke, kulturne i vjerske razlike u Crnoj Gori.

NOVINARSKI POZIV I INFORMISANJE JAVNOSTI

Pravo svih na pristup informacijama i idejama, sadržano u članu 19. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, podržava novinarsku misiju. Odgovornost novinara prema javnosti ima prednost nad bilo kojom drugom odgovornošću, posebno prema njegovim poslodavcima i vlastima.

1. Poštovanje činjenica i prava javnosti na istinu prva je dužnost novinara.
2. U obavljanju te dužnosti, novinar će uvijek braniti načela slobode u poštenom prikupljanju i objavljivanju vijesti, te prava na pravičan komentar i kritiku. Pobriniće se da se jasno razlikuju činjenične informacije od komentara i kritika.
3. Novinar mora da izvještava samo u skladu s činjenicama kojima poznaje porijeklo. Novinar ne smije da prikriva bitne podatke, niti falsifikuje bilo koji dokument.

4. Novinar će koristiti samo poštene metode za dobijanje informacija, fotografija, dokumenata i podataka i uvijek će se predstaviti u statusu novinara i suzdržaće se od potajnog snimanja, osim gdje mu je nemoguće prikupljanje informacija od izuzetnog javnog interesa. Zatražiće besplatan pristup svim izvorima informacija i pravo na slobodno istraživanje svih činjenica od javnog interesa.

5. Pojam hitnosti ili neposrednosti u širenju informacija ne smije imati prednost nad provjerom činjenica, izvora i/ili ponudom odgovora.

6. Novinar mora da učini sve da pravovremeno, eksplicitno, cjelovito i transparentno otkloni sve greške ili objavljene informacije za koje se utvrdi da su netačne.

7. Novinar mora čuvati profesionalnu tajnu zbog izvora informacija dobijenih u povjerenju.

8. Novinar će poštovati privatnost. Poštovaće dostojanstvo imenovanih i/ili zastupljenih osoba i obavijestiti sagovornika o tome da li razgovor i drugi materijal namijenjen objavi. Posebnu obzirnost pokazaće u intervjuisanju neiskusnih i ranjivih osoba.

9. Novinari će osigurati da širenje informacija ili mišljenja ne doprinosi mržnji ili predrasudama i učiniće sve što mogu kako bi izbjegli širenje diskriminacije na osnovu geografskog, socijalnog ili etničkog podrijetla, rase, pola, seksualne orijentacije, jezika, religije, invaliditeta, političkog i drugog mišljenja.

10. Novinar će smatrati ozbiljnim profesionalnim prekršajem: plagijat, iskrivljavanje činjenica, sramoćenje, klevete, difamaciju i neosnovane optužbe.

11. Novinar će se suzdržati da djeluje kao pomoćnik policije ili drugih bezbjednosnih službi. Od njega će se tražiti samo informacije koje su već objavljene u medijima.

12. Novinar će pokazati solidarnost sa svojim kolegama, ne odričući se slobode istraživanja, dužnosti informisanja i prava na uključivanje u kritike, komentare, satire i urednički izbor.

13. Novinar ne smije koristiti slobodu medija zbog služenja bilo kojem drugom interesu i suzdržavaće se od bilo kakve nepoštene ili lične koristi zbog širenja ili neširenja informacija. Izbjegavaće - ili prekinuti - svaku situaciju koja bi ga mogla dovesti do sukoba

interesa u obavljanju njegove profesije. Izbjeći će zabunu između aktivnosti i oglašavanja ili propagande. Suzdržaće se od svih oblika trgovanja po povlaštenim informacijama i tržišnih manipulacija.

14. Novinar neće preduzimati nikakvu aktivnost ili angažman koji bi mogao predstavljati opasnost njegovoj nezavisnosti. Međutim, poštovaće metode prikupljanja/širenja informacija koje je slobodno prihvatio - poput neslužbenih, datih anonimno ili pod embargom, pod uslovom da su te obaveze jasne i neupitne.

15. Novinari dostojni imena smatraće svojom dužnošću da poštuju gore navedena načela. Oni ne mogu biti prisiljeni na profesionalno djelovanje ili izražavanje mišljenja koje je u suprotnosti s njihovim profesionalnim uvjerenjem ili savješću.

16. U pitanjima profesionalne časti novinar mora priznati nadležnost nezavisnih samoregulatornih tijela otvorenih za javnost, isključujući svaku vrstu uplitanja vlada ili drugih.

PROFESIONALNI ETIČKI STANDARDI

Novinari se u radu vode etikom svog poziva, čuvajući ugled, dostojanstvo i integritet svoje profesije i medijske kuće, međusobno sarađuju i njeguju kolegijalne odnose i profesionalnu solidarnost.

Očekuje se da novinari agencije MINA pruže precizno, uravnoteženo i nepristrano izvještavanje o događajima, te da ispravljaju greške brzo i transparentno.

Novinari agencije MINA moraju saopštavati informacije nezavisno, bez predrasuda, pristranosti ili spoljnog uticaja. Oni se ne mogu obavezati da obavljaju zadatak koji je protiv njihove savjesti.

Novinari agencije MINA moraju zaštititi povjerljivost izvora i nikada im svjesno ne smiju nanositi štetu.

Novinari agencije MINA moraju poštovati pretpostavku nevinosti kod izvještavanja o sudskim postupcima i ne smiju prejudicirati ishod postupka.

Novinari agencije MINA dužni su da traže istinu, a ne da pasivno izvještavaju o informacijama, onako kako su iznesene. Oni treba da provjeravaju svoje izvore i preispituju činjenice.

Fotoreporter i snimatelji agencije MINA ne smiju manipulirati fotografijama ili audio i video zapisima, a novinari u svojim tekstovima ne smiju manipulirati citatima.

Novinari agencije MINA moraju svoje izvore informacija identifikovati transparentno i ne plagirati.

Novinari agencije MINA moraju biti osjetljivi kada pristupaju žrtvama ili njihovoj rodbini. Moraju biti posebno oprezni prilikom razgovora ili fotografiranja djece i kad god je to moguće dobiti pristanak roditelja.

Novinari agencije MINA moraju se predstaviti kao takvi. Oni ne smiju prikrivati ili lažno predstavljati svoj identitet bez prevladavajućeg razloga, poput lične sigurnosti, u kojem slučaju treba da obavijeste urednika.

Novinari agencije MINA ne koriste informacije koje su prikupili u svoju ličnu korist, niti koriste svoj položaj zbog finansijske dobiti. Ne plaćaju svoje izvore, osim kada to opravdava izuzetan interes javnosti.

OSNOVNE ODREDNICE

Novinari agencije MINA izvještavaju o činjenicama tačno u odgovarajućem kontekstu, bez selektivne upotrebe materijala ili namjernih propusta. Oni moraju razdvojiti činjenice od mišljenja, a o glasinama ne smiju izvještavati kao o činjenicama, već ih moraju označiti kao takve. Pridržavanje najviših standarda kod provjere činjenica ključna je odlika kvalitetnog novinarstva, posebno agencijskog. Naslov i glavni pasus vijesti moraju biti potkrijepljeni činjenicama u nastavku, a informacije o pozadini priče tačne.

Svaka vijest mora imati tačan i transparentan izvor. Anonimne izvore treba koristiti samo ako nema alternative ili iz bezbjednosnih razloga, a vijest je dovoljno važna da to opravda.

Fotografije i videozapisi ne smiju se postavljati, manipulirati ili uređivati kako bi se dobila pogrešna ili lažna slika događaja. Informacije koje se koriste u infograficima moraju dolaziti iz pouzdanih izvora i moraju se temeljito provjeriti.

Na novinara ne smije uticati publicitet oko događaja i nikada ne smije pretjerivati i prenositi tvrdnje poput prvih, najvećih, najboljih i najgorih.

Imamo obvezu da izvještavamo o novostima, i treba učiniti sve što je moguće kako bi se pružio što jasniji i istinitiji prikaz događaja.

Uz količinu glasina i buke koja kruži internetom i društvenim mrežama, uloga agencijskih novinara u pružanju tačnih i provjerenih vijesti, putem identifikovanih i pouzdanih izvora, nikada nije bila važnija.

Pokrivanje događaja mora biti pravično, nepristrano i uravnoteženo. Moramo pokušati da kontaktiramo sve strane priče i dobijemo komentare i reakcije onih koji se suočavaju s kritikom ili optužbama za pogrešno postupanje. Ako se ne bavimo hitnim vijestima, trebalo bi dati razumno vrijeme za odgovor. Ako ne možemo doći do odgovora na vrijeme, treba to navesti u članku i nastaviti s ažuriranjem priče.

Treba se redovno zapitati da li je naša informacija zaista uravnotežena i sveobuhvatna, posebno kada je riječ o osjetljivim temama poput sukoba ili izbora.

Rad novinara podliježe kritici javnosti. Novinari i urednici obavezni su da se pažljivo i kritički odnose prema svim primjedbama i preporukama koje im se upućuju. Kad se podnose prigovori našem izvještavanju, treba s njima postupati pristojno, smireno i brzo, uključujući i kada smatramo da je pritužba neopravdana. Kad je pritužba opravdana, možemo ispraviti činjeničnu grešku ili ponuditi da citiramo stranku za novu priču - što nas ne sprječava da se vratimo na prvobitni izvor priče radi daljnjeg komentara.

U slučaju pritužbi koje se tiču potencijalnih pravnih pitanja, poput klevete ili kršenja zakona, trebalo bi (a) tražiti od osobe da podnese žalbu u pisanom obliku i (b) uputiti to pitanje upravi na postupanje. MINA mora ispraviti greške brzo i transparentno. Agencija ne postavlja vremensko ograničenje za ispravke - čak i ako su prošli dani ili sedmice, stvarne greške moraju se ispraviti, a ako je potrebno, vijest se može povući i ukloniti iz baze podataka.

EMBARGO

Jednom kada pristanemo na vijest pod embargom, etički smo dužni da to poštujemo. Međutim, ta obveza prestaje onoga trenutka kada drugi medij prekrši embargo ili objavi elemente pod „ekskluzivnom“ oznakom, uz prećutno odobrenje autora materijala koji je pod embargom.

SAOPŠTENJA

Moramo jasno identifikovati sav materijal dostavljen od Vlade, ministarstava, ustanova, službi za odnose s javnošću itd. I nikada ga ne moramo predstaviti kao naš originalni rad.

INTERVJUI

Moramo objasniti okolnosti pod kojima smo obavili razgovor i reći da li su postojala osnovna pravila (koja bi zahtijevala prethodno odobrenje glavnog urednika). Ako je to bio intervju licem u lice, to treba jasno istaći opisom lokacije i bilo kojih elemenata koji dodaju kolorit priči.

Ako je razgovor obavljen elektronskim putem, to moramo reći, npr. rekao je XXX u intervjuu koji je vođen telefonskim/skype pozivom/e-mailom/Facebook messengerom itd.

To se mora jasno navesti od samog početka članka, tako da nema opasnosti od zavaravanja korisnika koji mogu pretpostaviti da je

razgovor bio licem u lice. Moramo takođe reći da li smo pitanja postavili unaprijed.

U pravilu, ne dostavljamo tekst intervjua ili citate na provjeru ili autorizaciju, iako možemo kontaktirati pojedinca zbog pojašnjenja bilo kakvih činjenica ili nejasnih navoda (u Kodeksu novinara Crne Gore autorizacija je pravilo, što je zastarjelo rješenje kojeg nema u modernim demokratijama...)

PLAGIJAT

Nikada ne smijemo predstaviti djela drugih kao svoja. Ako koristimo spoljni materijal poput dijelova drugih dijela, preuzimanja iz intervjua i drugih medija, izvor mora biti u potpunosti identifikovan. Ne smijemo kršiti autorska prava.

PRESUMPCIJA NEVINOSTI

Moramo poštovati pretpostavku nevinosti i nikad ne sugerisati da je zbog toga što je osoba uhapšena ili optužena, da su ona ili on krivi.

PREDSTAVLJANJE NOVIH PROIZVODA

Lansiranje važnih tehnoloških ili drugih proizvoda može izazvati veliki interes javnosti i trebalo bi im obezbijediti pokrivanje kakvo zaslužuju, ali moramo održavati neutralan ton i izbjegavati ponavljanje tvrdnji proizvođača o prvim, najvećim i najboljim.

ZAŠTITA IZVORA

Novinari su dužni da štite identitet povjerljivih izvora i nikada ih svjesno ne dovode u opasnost. Digitalni je nadzor sada uobičajen i to treba uzeti u obzir pri radu na osjetljivim novinarskim temama. Ako obećamo našim izvorima povjerljivost, moramo biti spremni da prihvatimo sve pravne posljedice koje mogu rezultirati.

Novinari agencije MINA nikada ne bi trebalo da predaju svoje snimke, bilješke ili slike trećoj strani. Ako to zatraže, oni treba da obavijeste glavnog urednika koji će po potrebi potražiti pravni savjet.

POŠTOVANJE ZAKONA

Novinari agencije MINA poštuju zakone i ne smiju pribjegavati ilegalnim sredstvima kao što su krađa, lažno predstavljanje, krađa lozinki, hakovanje ili elektronski nadzor zbog dobijanja informacija. Možemo izvještavati o materijalu čije je porijeklo pravno upitno, poput povjerljivih dokumenata koji su procurili, ali moramo voditi računa o izloženosti potencijalnim pravnim postupcima. U takvim slučajevima novinar treba da kontaktira glavnog urednika.

IZVORI I ATRIBUTIRANJE

Imamo obavezu da budemo što transparentniji u izvještavanju, tako da anonimni izvori treba da budu korišteni samo za izvještavanje informacija koje ne možemo dobiti drugim sredstvima. Upotreba anonimnih izvora treba da bude izuzetak, a ne pravilo, i moramo objasniti što detaljnije zašto ne možemo identifikovati izvor.

POTAJNO SNIMANJE

Nikada ne smijemo snimati ljude tonski ili videom sa skrivenom opremom, osim ako ne postoji prevladavajući javni interes ili ako imamo bezbjednosne ili druge legitimne razloge. Zabranjeno je snimati ili snimati nekoga bez njegovog znanja kada se priča odnosi na njegov privatni život ili je na privatnom mjestu.

UPOTREBA CITATA

Moramo izvještavati o izvorima tačno, bez izmjene onoga što je rečeno ili selektivno koristeći citate koji pogrešno predstavljaju smisao izjave. Nije naša odgovornost da ispravljamo gramatičke

greške ili nespretni jezik. Po potrebi možemo koristiti djelimični citat ili parafrazirati, iako je legitimno citirati doslovno javnu ličnost koja se pogrešno izrazila.

Nikada ne smijemo mijenjati smisao citata kod uređivanja teksta ili videa. Bez preopterećenja teksta, trebalo bi dati cijele citate i ograničiti djelimične. Ako ima mjesta sumnji, moramo objasniti gdje i kako smo dobili citat.

ANALIZE

Davanje analiza trenutnih pitanja važan je dio novinarskog posla, ali treba voditi računa da se analize zasnivaju na mišljenjima intervjuiranih i ne odražavaju naš lični stav.

Treba tražiti analitičare koji nude suprotstavljene stavove, a ne zadovoljiti se analitičarima koji predstavljaju samo jednu poziciju. Moramo razgovarati s većim brojem eminentnih stručnjaka, a zatim napisati priču. Ne smijemo odrediti ugao i pronalaziti analitičare koji će dati citate kako bi odgovarali našoj naraciji.

DJECA

Moramo biti oprezni i razumljivi kada razgovaramo ili fotografišemo djecu koja su ranjiva i nespremna za postupanje s medijima. Treba tražiti dopuštenje, po mogućnosti u pisanom obliku, od roditelja, staratelja, učitelja ili druge odgovorne osobe prije nego što razgovaramo, fotografišemo ili snimimo djecu.

SMRT

Moramo biti posebno oprezni kada izvještavano o mrtvima. Moramo biti sigurni da su smrt potvrdili porodica, službenici s direktnim saznanjima o situaciji ili ovlaštena osoba kao što je zastupnik ili portparol kompanije. Moramo biti sigurni da znamo kako izvor ima saznanja o smrti, tako da on ne ponavlja iz druge ruke, iz drugih medijskih izvještaja ili s društvenih mreža.

Vijest o smrti važne javne ličnosti možemo preuzeti iz izvještaja pouzdanih medija s identifikovanim izvorom. U svim ostalim okolnostima moramo tražiti nezavisnu potvrdu.

Lažno ili brzopleto izvještavanje o smrti može prouzrokovati nepotrebnu tugu i nevolju, jako je štetno za ugled i kredibilitet agencije i treba ga svakako spriječiti.

IZBORI

Medijsko izvještavanje o izborima osnovni je element demokratskog procesa, a novinari agencije MINA odgovorni su za nepristrano izvještavanje i davanje glasa svim kandidatima i političkim strankama. Novinari ne bi trebalo da dopuste da njihova politička mišljenja utiču na njihov rad. Novinari bi trebalo profesionalno da se distanciraju od kandidata koje pokrivaju i ne bi trebalo da razvijaju prijateljstva. Ne bi smjeli prihvatiti nikakav oblik poklona, povlastice ili usluge od kandidata ili njegovog osoblja.

Izjave kandidata u kojima se navode činjenice i brojke u vezi s pozicijama protivnika treba pomno provjeriti. Možemo navesti ono što kandidat kaže, ali moramo objaviti i ispravnu verziju kontradiktornih činjenica.

Moramo biti oprezni kada kandidati upotrebljavaju lične uvrede, šire glasine ili daju seksističke, rasističke ili druge pogrdne ili potencijalno klevetničke komentare svojih protivnika. O njima se može izvještavati, zavisno od okolnosti, ali ih treba staviti u kontekst i njihovim protivnicima treba dati pravo na odgovor. Ako imate sumnju, treba konsultovati glavnog urednika.

Obuhvat anketa bi trebalo da bude ograničen na one koje sprovode ugledni instituti za ispitivanje javnog mnijenja. Naš izvještaj uvijek treba da sadrži datum i uslove ankete, broj anketiranih ljudi i korištenu metodu. Ankete koje su objavile političke kampanje treba tretirati s rezervom.

Novinar treba da poznaje pravni okvir izbora i sva pravila koja se tiču izvještavanja. O procjenama rezultata izbora možemo izvijestiti na osnovu izlaznih anketa s birališta ako ih sprovodi ugledna medijska organizacija. Izborni zakoni obično zabranjuju objavljivanje izlaznih anketa prije zatvaranja birališta.

TUGA/MINIMIZIRANJE ŠTETE

Treba pokazivati osjetljivost i saosjećanje pri intervjuisanju ljudi zatvorenih u traumatičnim događajima. Komuniciranje s medijima može dodatno uznemiriti mnoge pojedince i o tome moramo voditi računa. Treba izbjegavati ulaženje u nečiju ličnu tugu, osim ako ljudi ne pokažu spremnost za razgovor.

MEDICINSKA OTKRIĆA

Treba s oprezom izvještavati o „medicinskim otkrićima“ koja objavljuju istraživači i farmaceutske kompanije, jer ona mogu pobuditi lažne nade, a rijetko će imati neposredan uticaj na bolest ili na stanje oboljelih. Isto važi i za najave naučnih otkrića u drugim područjima.

RASA/RELIGIJA/SEKSUALNA ORIJENTACIJA

Ne određujemo rasu, religiju ili seksualnu orijentaciju pojedinca osim ako to nije relevantno za članak. Međutim, možemo pojedincu navesti državljanstvo, starost i profesiju. Možemo opisati i izgled osobe kao dio priče, ali moramo izbjeci stereotipne opise poput "debela", "lijepa" ili "seksi".

Referiramo se na seksualnu orijentaciju, a ne na sklonost. Osoba koja promijeni pol je transrodna i prema njoj se treba odnositi prema njenom novom seksualnom identitetu. Ako pojedinac/ka objavi da je gay, koristimo neutralni izraz i izbjegavamo teške riječi poput "priznao".

NEPRISTOJNE RIJEČI/GOVOR MRŽNJE/PODSTICANJE NA NASILJE

Izbjegavamo citiranje, prenošenje uvredljivih izraza kao što su prostačenje, rasističke uvrede, govor mržnje ili podsticanje na nasilje, osim ako za to postoji uvjerljiv urednički razlog (poput političara koji govori na javnom forumu). U tom slučaju moramo ga staviti u kontekst i zatražiti reakcije. Izvještaje ili snimke koji sadrže takve izraze treba dostaviti na odobrenje glavnom uredniku.

IZVJEŠTAVANJE O KLEVETNIČKIM IZJAVAMA

Novinska agencija može biti tužena zbog klevete, stoga je potreban veliki oprez prilikom izvještavanja i prenošenja potencijalno klevetničkih izjava koje štete ugledu pojedinca. Treba poznavati zakon o kleveti, uključujući novinarsku privilegiju koja nam može omogućiti da citiramo potencijalno klevetničke izjave izgovorene na sudu ili u parlamentu.

SAMOUBISTVO

Treba izbjeći navođenje samoubistvo kao vjerovatnog uzroka smrti, osim ako nije službeno potvrđeno ili ako za to postoji mnogo dokaza. Treba izbjegavati iznošenje pretjeranih detalja o tome koja je metoda korišćena.

POSTUPANJE NOVINARA

E-mail agencije MINA

Novinari agencije MINA treba da izbjegavaju korištenje službenog e-maila za ličnu prepisku i umjesto toga koriste lični. Istovremeni, novinari agencije MINA treba da koriste službeni e-mail za svu svoju internu i spoljnu profesionalnu prepisku, osim ako to može potencijalno ugroziti povjerljivi izvor.

SUKOB INTERESA

Novinari agencije MINA moraju obavijestiti nadređenog urednika o sukobu interesa koji može uticati ili se čini da utiče na njihov rad, a po potrebi se i izuzeti od praćenja povezanih događaja.

IZVJEŠTAVANJE O AGENCIJI MINA

Kad izvještavamo o agenciji MINA poštujemo ista pravila ravnoteže i nepristranosti kao i u ostatku našeg izvještavanja, ali ne koristimo anonimne izvore. Ako izvještavamo o lansiranju novog proizvoda ili osvajanju nagrade, ne treba pribjegavati jakoj samopromociji. Kada se izvještava o novinarskim nagradama, prihvatljivo je istaknuti dobitnike iz vlastitih redova i navesti nagrađene iz drugih medija. Ista pravila nepristranosti i ravnoteže primjenjuju se prilikom izvještavanja o našim konkurentima i drugim medijima.

SAMOSTALNI RAD

Novinari agencije MINA koji žele da se uključe u „freelance“ rad moraju tražiti odobrenje uprave. Samostalni rad ne smije uticati na njihovu dostupnost za rad u agenciji MINA, biti u sukobu s njenim etičkim standardima ili riskirati štetu ugledu agencije. Novinari agencije MINA ne smiju raditi za konkurenta.

POKLONI I GOSTOPRIMSTVO

Novinari agencije MINA ne bi trebalo da prihvate gostoprimstvo, poklone, putovanja, smještaj, karte, zabavu ili druge pogodnosti od svojih izvora, osim predmeta male vrijednosti. Sve predmete visoke vrijednosti, koji su dobijeni kao pokloni, trebalo bi odbiti s uljudnim objašnjenjem da bi njihovo prihvatanje bilo u suprotnosti s politikom kompanije. Povremena pića, ručkovi ili večere s kontaktima dio su novinarstva, ali treba i mi da pozivamo umjesto da uvijek budemo pozvani. Kontakti nikada ne bi trebalo da dobiju preferencijalni tretman zbog svoje gostoljubivosti.

Bilo kakav materijal poput tehnoloških predmeta ili automobila pozajmljenih za potrebe testiranja treba vratiti u roku od 72 sata. Zabranjena su dugoročna ili neograničena pozajmljivanja. Predmeti recenzije, poput knjiga, kompakt diskova ili video igara, mogu se čuvati, ali ne i prodavati. Novinari agencije MINA uključeni u izvještavanje ili na bilo kojoj drugoj službenoj dužnosti mogu prihvatiti besplatne ulaznice ili medijske propusnice za događaje.

SPOLJNE AKTIVNOSTI

Kod uključivanja zaposlenih u agenciji MINA u spoljne aktivnosti kao što su rad u zajednici, politika, podrška socijalnim ili drugim pitanjima, nezavisno pisanje, uključujući knjige i online projekte, mora postojati jasno razdvajanje onoga što se radi u ličnom i u profesionalnom svojstvu. Ime agencije ne smije se koristiti za promociju ili u kampanji, te o tome treba obavijestiti agenciju. Ne smijemo učiniti ništa što bi moglo dovesti u pitanje našu sposobnost da pružimo nepristrano praćenje događaja.

PORODIČNI / LIČNI ODNOSI

Novinari agencije MINA ne bi trebalo ni na koji način da citiraju, fotografišu, snimaju ili izvještavaju o članovima svoje porodice ili osobama s kojima imaju bliski lični odnos. Ako se dogodi takav sukob interesa, novinar treba da obavijest urednika i preda izvještavanje kolegi.

INTERVJU U MEDIJIMA / JAVNI GOVOR

Novinari agencije MINA koji pristaju na razgovor s drugim informativnim medijima moraju poštovati pravila agencije za nepristranost i pravičnost. Oni bi trebalo da prihvate samo zahtjeve za intervjuom renomiranih medija. Prije prihvatanja zahtjeva za intervju mora se dobiti odobrenje uprave. Neophodno je da se obezbijedi da budu jasno identifikovani kao novinari agencije MINA.

Neophodno je izbjegavati sporne ili zapaljive izjave koje mogu naštetiti ugledu agencije. Ista pravila primjenjuju se na sve angažmane u javnom govoru, uključujući obraćanje na konferencijama ili učestvovanje u panel diskusijama.

PRISUTNOST NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Novinari agencije MINA identifikovani kao takvi na društvenoj mreži moraju poštivati agencijske vrijednosti nepristranosti i pravednosti i u svoj profil dodati izjavu o odricanju odgovornosti za svako izraženo mišljenje.

Novinari agencije MINA koji učestvuju na društvenim mrežama na profesionalnoj osnovi treba da se jasno identifikuju i navedu svoj položaj u agenciji. Sve prelomne vijesti treba prvo biti objavljene putem agencije MINA. Novinari imaju odgovornost da ne šire glasine na društvenim mrežama. Ako samo žele da komentarišu u privatnom kontekstu, treba da otvore poseban nalog bez poziva na svoj rad kao novinara agencije MINA. Trebalo bi da izbjegavaju komentare koji bi izazvali sumnju u njihovu sposobnost nepristranog izvještavanja ili da bi mogli naštetiti ugledu agencije MINA kao nepristranog medija.

ODNOSI S IZVORIMA NA DRUŠTVENIM MEDIJIMA

Društvene mreže postale su neophodan alat novinarima i način su održavanja stalnog mrežnog kontakta s izvorima. Međutim, treba da budemo svjesni da odnosi na društvenim mrežama mogu podstaknuti pitanja o našoj nepristranosti. Kao primjer, trebalo bi da budemo oprezni prilikom prihvatanja zahtjeva za „prijateljstvo“ od naših kontakata. Ako treba da „lajkujemo“ Facebook stranicu kako bi pratili određenu političku stranku ili kandidata, onda to treba da iradimo i kod njihovog protivnika.

FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE

POVLAŠTENE INFORMACIJE

Novinari agencije MINA ne smiju finansijski profitirati od bilo kakvih finansijskih ili drugih informacija dobijenih prije objave, niti ih mogu proslijediti drugima zbog njihove finansijske dobiti. Ako pokrivaju ekonomske i finansijske vijesti, trebalo bi se upoznati sa zakonima i propisima koji se tiču trgovanja po povlaštenim informacijama, tzv. insajderskog trgovanja.

LIČNE I RODBINSKE VEZE S POSLOM

Novinari agencije MINA treba da prijave svaki potencijalni sukob interesa u svom finansijskom izvještavanju svome uredniku i ne treba da pokrivaju kompanije u koje oni ili njihove porodice direktno ulažu ili posjeduju.

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI I ULAGANJA

Novinari agencije MINA koji izvještavaju o finansijama trebalo bi da izbjegavaju direktno posjedovanje dionica ili drugih hartija od vrijednosti. Telefoni ili računari agencije MINA ne smiju se koristiti za transakcije na burzi.

SUOČAVANJE S GLASINAMA

Kada glasine pokreću finansijska tržišta, možemo objaviti informaciju o toj činjenici s aspekta uticaja glasina. Postupajući s odgovarajućim oprezom, treba provjeriti sadržaj glasina kod zainteresovanih strana, npr. glasine o ponudi za preuzimanje treba provjeriti s odgovarajućim kompanijama.

SADRŽAJ KOJI GENERIŠU KORISNICI / MEDIJI OČEVIDACA

Eksplozija u korištenju pametnih telefona i društvenih mreža širom svijeta imala je značajan uticaj na novinarstvo. Ključne, početne

trenutke vijesti sada često bilježe očevici na telefonima i brzo prenose na platforme poput Twittera, Facebooka i Instagrama. Često ti snimci igraju ključnu ulogu u pričanju priče, a ponekad i same postanu priča. Taj je trend pretvorio novinare u one koji provjeravaju vijesti jednako koliko ih i prikupljaju, a takođe je otvorio i neka ključna etička pitanja.

Ne možemo očekivati da ćemo biti prvi na poprištu svih vijesti, ali igramo važnu ulogu u pronalaženju, provjeri i obezbjeđenju prava kod značajnih medijskih snimaka koje su zabilježili očevidci, odnosno „sadržaja koje generišu korisnici“.

Provjera sadržaja na platformama društvenih medija, uključujući fotografije, video zapise i informacije, izuzetno je važna uloga za novinarstvo u digitalnom dobu. Korisnici agencije često su svjesni otkrivanja vijesti ili značajnih snimaka putem Twittera, ali će se osloniti na agenciju MINA i njena novinarska načela, prepuštajući agenciji provjeru autentičnost tih sadržaja.

PROVJERA

U skladu s našim ključnim etičkim načelima pružanja tačnog i istinitog sadržaja, moramo potvrditi vjerodostojnost svakog učitano materijala prije nego što ga ponovo distribuiramo. Nikada ne smijemo, kao što to čine neki mediji, objavljivati uz upozorenje da se „autentičnost sadržaja ne može odmah provjeriti“.

U prvom redu moramo procijeniti da li je snimak istinit. Potrebno je razgovarati s novinarom koji je najbliži priči da bi se dobilo informativno mišljenje. neophodno je sve provjeriti s izvorom. Moramo se potruditi da provjerimo sliku i vlasništvo s autorom ili predmetom materijala i osiguramo sledeće: 1) lokacija: pokazuje li snimak lokaciju za koju tvrdi izvor? 2) vrijeme: odgovaraju li videozapis ili fotografija datumu i vremenu? 3) izvor: jesu li potvrđeni identitet i autorstvo izvora? 4) publikacija: da li su fotografija ili videozapis objavljen ili su ekskluzivni? 5) autorska prava: da li je slika zaštićena i ako da, koji su pravni uslovi?

AUTORSKA PRAVA

Ključna pitanja vezano za svaku fotografiju ili videozapis koje su generisali korisnici su - ko je vlasnik sadržaja i ko ga je stvorio? Kršenje autorskih prava na fotografiji ili videozapisu može imati izuzetno ozbiljne posljedice za agenciju. Da bismo mogli koristiti, distribuirati i arhivirati sadržaj, moramo imati pismeno dopuštenje vlasnika sadržaja.

FOTOGRAFIJA - OSNOVNA PRAVILA

- Poštuje se anonimnost onih koji je zahtijevaju iz legitimnih razloga, na način da se zamuti njihov lik ili se oni prikazuju iz neprepoznatljivog ugla.
- Ne snimaju se maloljetne osobe bez odobrenja, po mogućnosti u pisanom obliku, njihovih roditelja ili druge odgovorne odrasle osobe, osim ako nije u situaciji s prelomnom vijesti u kojoj nema druge mogućnosti.
- Izbjegava se snimanje ili objavljivanje ponižavajućih slika ljudi, osim ako su od ključne važnosti za javni interes.
- Izbjegava se upotreba krupnih kadrova rana, raskomadanih udova ili leševa. Ako su fotografija ili videozapis vrlo uznemirujući, ali zaslužuju da budu objavljeni zbog ključne vrijednosti vijesti, trebalo bi da sadrže upozorenje. Konačna odluka da li će se objaviti je na glavnom uredniku.
- Izbjegava se izobličavanje stvarnosti uređivanjem fotografije koje stvara pogrešan utisak situacije (npr. uvećanje snimka s vojnicima zbog kojeg izgledaju mnogobrojnije nego što jesu).

CAPTION – NASLOV FOTOGRAFIJE

Kao što novinske fotografije moraju odražavati stvarnost, to treba da rade i njihovi captioni - naslovi. Moraju se pridržavati osnovnih novinarskih pravila tačnosti i moraju odgovarati na osnovna pitanja dobrog novinarstva: Ko je na slici? Gdje je snimljena? Kada je snimljena? Šta to pokazuje? Zašto subjekat radi određenu stvar? Naslovi su napisani u sadašnjem vremenu i treba da budu sažeti i

jednostavni. Opis mora objasniti okolnosti u kojima je fotografija snimljena i navesti tačan datum u opisu i IPTC polju.

VIDEO

Redakcijska pravila agencije MINA jednako se primjenjuju na tekst, fotografiju i video snimke.

Mora postojati koherentnost između pokrivanja događaja s video snimcima i sadržaja u tekstuelnoj emisiji agencije. Snimanje video zapisa - baš kao i za fotografije – obavlja se u složenom pravnom kontekstu u kojem je često potreban kompromis između prava pojedinca da zaštiti svoju sliku i privatni život i prava javnosti na informisanje.

Ako postoji bilo kakva sumnja, video-novinar treba da pogriješi u pogledu prava javnosti da bude informisana, a zatim se posavjetuje s glavnim urednikom. Zabranjeno je snimanje sa skrivenim kamerama, osim u izuzetnim okolnostima kada postoje bezbjednosni ili drugi opravdani razlozi.

Uopšteno, smatra se da su ljudi koji su vidjeli kameru dali prećutno odobrenje za snimanje. Istovremeno, treba poštovati anonimnost onih koji to traže. U toj je situaciji poželjno snimiti ruke ili noge, a ne lice. Ako je lice snimljeno, tada ga treba zamutiti da se spriječi identifikacija. Glas se takođe može zamaskirati.

Ako snimamo djecu moramo dobiti odobrenje roditelja ili druge odgovorne osobe, po mogućnosti pismeno. To nije uvijek moguće u ratovima, prirodnim katastrofama ili drugim situacijama s prelomnim vijestima, u kojem slučaju se moramo poslužiti uredničkim procjenom ili konsultovati glavnog urednika.

Treba izbjegavati objavljivanje ponižavajućih snimaka ljudi i poznavati propise kojima se reguliše snimanje ljudi koji su uhapšeni, optuženi ili im se sudi.

U slučaju snimanja ljudi s smanjenom odgovornošću koji možda ne shvataju da su pred kamerama (osobe s mentalnim problemima, povrijeđene ili osobe u alkoholisanom stanju), moramo dobiti odobrenje od druge odgovorne osobe (rodbine ili zdravstvenih radnika). Možda će biti moguće snimiti alkoholisane osobe u vidu ilustracije, npr. za članke o prekomjernom konzumiranju alkohola, ali njihova lica i bilo koji identifikacioni znak moraju biti zamagljeni kako bi se zaštitio njihov identitet.

Pažljivo treba razmotriti snimanje i objavljivanje uznemirujućih snimaka. Ako su snimci vrlo jaki, ali je njihovo objavljivanje u javnom interesu, one treba da sadrže upozorenje da su u pitanju uznemirujući snimci.

Ako imenujemo ljude u našim video izvještajima, moramo provjeriti i potvrditi njihov identitet i druge lične podatke.

Prilikom uređivanja snimaka i zvučnih zapisa, moramo omogućiti da utisak koji daje konačna verzija odgovara stvarnosti događaja. Snimak mora odražavati stvarnost, a ne iskrivljavati je. Neophodno je navesti jasne i tačne podatke o mjestu i datumu snimanja svih snimaka.

Umjetnička djela, izložbe ili predmeti zaštićeni intelektualnim ili umjetničkim autorskim pravima moraju biti snimljena na način da se spriječi ekstrakcija i komercijalizacija slike. Umjetnička djela moraju biti snimljena u kontekstu, npr. ljudi u kadru, nekoliko umjetničkih djela koja vise na zidu, snimak u kretanju s jednog umjetničkog djela na drugo i sl. Mnoge izložbe, filmovi, predstave, koncerti itd. nameću vremenska ograničenja nakon kojih je ponovna upotreba ili komercijalizacija snimka zabranjena.

Podgorica, 29. IX 2019.